

بررسی ساختاری مناجات نامه خواجه عبدالله انصاری

دکتر محبوبه مباشری^۱، فروزنده عدالت کاشی^۲

۱-دانشیار و رئیس دانشکده ادبیات دانشگاه الزهراء

۲-دانشجوی دکتری ادبیات عرفان دانشگاه الزهراء

چکیده

عرفان، شناختی نهانی و قلبی است که با متمرکز کردن توجه به باطن نفس بدست می‌آید. کسی که به امور معنوی و زهد توجه داشته و پرهیزگار باشد و به امور مادی و دنیا بی‌اعتنایی کند عارف نام دارد. عرفان اسلامی، خدامحوری است و به دو دسته، نظری و عملی تقسیم می‌شود. شیخ الاسلام عبدالله انصاری (396-481) از پیشوایان بزرگ عرفا و خالق شعر مشهور در قرن پنجم و ایجاد کننده یک نوع گونه ادبی است. او همه شور، حال و عشق یعنی انسانی کامل و عارف است. جذابیت در کلام و بیان خواجه، باعث ماندگاری این عارف شده است. انسان شناسی و جهان بینی او از عشق به خداوند سرچشمه می‌گیرد. مناجات‌نامه خواجه عبدالله انصاری، رساله‌ای عرفانی- ادبی به زبان فارسی، که شامل بخشی از مناجات‌ها و سخنان عرفانی خواجه عبدالله انصاری است که به سبب نثر دلکش و شیوا، و سجع‌هایی که نوعی شعر است، معروف شده است. هر مناجات، با الهی آغاز می‌شود. و نشان می‌دهد که حکمت خداوند در جان عارف تجلی کرده است. این مقاله به روش توصیف و تحلیل، قصد دارد ساختار مناجات نامه خواجه عبدالله انصاری را که ارزش ادبی دارد مورد تحلیل قرار دهد. تا بدینیم سرچشمه مناجات‌های انصاری قرآن و حدیث یا گفتار همه زاهدان و عارفان قبل از اوست و الگو برای آیندگان است.

واژگان کلیدی: مناجات نامه، خواجه عبدالله انصاری، سجع، عرفان